

دهساتیر

● مسعود محمد ●

کتیبه‌کان ته‌نها له کتیبخانه‌ی کۆر چنگ ده‌که‌وتن ، هیندیکیشیان بوخۆم ده‌هاتن [زوربه‌یان بوکوڕمانه‌وه] و به

ده‌گه‌ن نه‌بی له‌لاین رووشنبیری کورد نه‌ده‌خویندرانه‌وه ، مه‌سه‌له‌که له تاریکی دا‌مایه‌وه . له‌یه‌که‌م جاری سه‌رم به‌م باسه‌دا گرتو بۆم روون بووه‌ چه‌زم کرد بخریته سه‌رخوانی ئه‌ده‌بی کوردی ، به‌لام باری ناله‌بار ده‌رفه‌تی نه‌دام تا‌کوو به‌و دوا‌یی به‌عوزری پشت گوی خستیم به‌ده‌سته‌وه نه‌ما ئیتر

ویستم له‌گۆشه‌یه‌که‌وه روونا‌کایی بو‌بهاوینژم به‌لام ئه‌وساش بو دلنیا‌یی بوون له‌وه‌ی که‌ بلاو‌کردنه‌وه‌ی باسه‌که‌ خو‌پیه‌وه ماندوو‌کردن ده‌هینی له‌هه‌ندی رووشنبیری هی‌ژاوی شاره‌زا به‌سه‌قافه‌تی فارسی کلاسیکیم پرسیارکرد ، دیاربوو له‌ناوی ده‌ساتیر به‌ولاوه‌ شتیکیان له‌وبابه‌ته‌بی نه‌گه‌یشتوه . به‌م جو‌ره بۆم ده‌رکه‌وت روون‌کردنه‌وه‌ی پرسیا‌ری ده‌ساتیر هه‌رته‌بی

سووچیکی سه‌قافه‌تی میراتی ناوچه‌ی پوژه‌لاتی نزیک له تاریکی ده‌رده‌هینی جگه‌له‌وه‌ی که‌ نمونه‌یه‌کی گرنگیش له (ساخته‌کاری ئانق‌ه‌ست به‌نیازی ره‌پیش خستنی ئامانجی ره‌چاو‌کراو) به‌به‌ر هوش و گو‌شی خو‌ینه‌روه‌وه ده‌گری به‌وه‌شدا

ناوناوه له‌خویندنه‌وه‌ی بابه‌تی فارسی سه‌ر به‌ زمان و نه‌ده‌بو ئاین چاو له‌ وشه‌ی « ده‌ساتیر - ده‌ساتیر » هه‌لده‌نه‌نگوی وه‌که ده‌نووسری فلانه‌ وشه‌ ده‌ساتیرییه‌ وه‌یا فلانه‌ باوه‌ر له ده‌ساتیره‌وه هاتوه ، هه‌ندی جاریش ده‌بینیت فه‌ره‌هنگی وه‌که

« برهان قاطع » پایه‌ی به‌ره‌ژیر ده‌کریته‌وه به‌وه‌دا که‌ وشه‌ی ده‌ساتیری تی‌که‌وتوه . ئیمه‌ مانانی کوردی عیراق له‌به‌ر که‌م پیه‌وه‌ندیمان به‌سه‌قافه‌تی نویی فارسییه‌وه له‌ ناست ئه‌م دیارده‌یه‌ی به‌دم دا‌هاتنه‌وه‌ی نووسه‌رانی فارسی سه‌رده‌م له ده‌ساتیر ته‌نها هه‌ستی کیشه‌یه‌کی بی سه‌رو سو‌راغمان بو ده‌مایه‌وه ، ته‌نانه‌ت به‌ش به‌حالی خو‌م نه‌مه‌دوویست پرسیا‌ریش له‌ دو‌سته‌ باخه‌به‌ره‌کانم بکه‌م نه‌کا وه‌کوو ئه‌زموونی

وه‌پرس‌که‌ری بی وه‌لامی لی‌بیت . ئه‌م پرسیا‌ره ده‌رته‌براو ه‌مایه‌وه تا‌کوو دوا‌ی کرانه‌وه‌ی کۆپی زانیاری کوردو ئالو‌گۆپی دیاری چاپ‌کراو له‌نیوان ئه‌وو بنگه‌ رووشنبیرییه‌ دوورو

نزیکه‌کاندا به‌شیک له‌و کتیبه‌ فارسیانه‌ی به‌دیاری بوی‌هاتن پرسیا‌ری ده‌ساتیریان په‌کالا‌کرده‌وه . ئه‌وساش چونکه

تهلیکی خاوبویوهی هست و سوسه کردن له مهیدانی هه لفریواندنی فکری دا کشت ده بیته وه . به هه مه حال ناگادار بوون له هه ولی جورا جوری ده سخته له ترانی خهلق به ره وه نامانجی به رژه وه ندی دنیایی ، به تایبه تی له ربی نایینه وه ، پیی ناگوتری ئه رک و کات به فیرودان چونکه وهک ده زانین ئه م بیتولییه ی تیگ به ستنی نایین و به رژه وه ند له کونه وه باوبوه ،

نیستاش به پیی داخوازی و بولوان هانای ده بریته به رته نانهت ، به زوری ، نایدیولوجی رامیاریش له شیوهی ناییندا باوهش به به رژه وه ندی دنیایی دا دهگری ئنجا پیره وه کانی خویانی تیدا به خت ده که ن : هیچ نامانجیکی دنیایی له شیوهی مادی ره قو ته ق و بی ناراییشت و ئاورینگدا ناتوانی بیته عه سای نه فسوزلوی به دهست رابه ری دنیایی به وه خهلقی پیی راپهچان

بدات به ره وه له خو بووردن . هه ر چونکه ده ساتیریش له شیوهی نایدیولوجی دا شیله و بیله ی له مه ردم بزپکاند توانی بو ماوه یه کی دورودریژ شه دایان بکات ، دواتریش که به به لگه ی زانستی بی ده مه ته قه بووچهل بوونی به ئیسه پات که بیشت ریزو پایه ی لای پارسیه کانی هیند بمینیته وه له وه هه ر بگری که زه نه ی سه دان وشه ی ده ساتیر بو ناو فره نگه و نه ده بی فارسی سه ری که یاند به حال و باریک که وا ره نگه سوانه وه ی له ئیمکاندا نه ماپی . چ نه نییه کی سه رسوورینه وه ها ده کات باوه ری بووچهل و جنوکاوی هینده به ئاسانی به نه نیته وه و بجه سه پیت ؟ هه تا بیریکی راست و پروناک ده چینه دلانه وه ئیسه کی خاوه نه که ی ده بیته خول که چی هه له ق مه له قی

ده جال و گای ژیر زه وی خهست خهست ده نیشینه ناخی دل و گیانی ملیونه های خوینده وارو نا خوینده وار ، نه حکومه تیشی به دواوه یه و نه به رتیلیشی لی خه رج ده کری . سه یر له وه دایه که ده بینین بابه تی زانستیش ئه گه ر هیچ لایه نی تیدابی سه ر به عاتیفه وه بنی ئه ویان جه زبه به خهلق ده گری . ئه م ده ساتیره ییش له بابه تی هه له ق مه له قی ریزلی گیراوی بی به رتیل و بی ده سه لاته .

له کتیبی (فرهنگ ایران باستان - فره نگه کی ئیرانی

کون) له بلاوکراوه کانی دانشگای ته هران ، سالی 2535 ی شاهه نشاهی ، نویسنی پوور داوود ئه م باسه ی ده ساتیر هه ر له لاپه ره 17 تا کوتایی لاپه ره 51 ی لیگرتوته وه . دواتریش له پاشکوی کتیبه که شهش لاپه ره ی دیکه ، له 329 را تا کوتایی 334 ، به پشکینه وه ی نوی پرده کاته وه بو سه پاندنی باوه ریکی یه کجاره کی خوی له باره ی سه رچاوه ی لی هه لقولینی ده ساتیره وه .

له سه ره تا کانی نویسنه که ی دا باسی ته جره به ی خوی له مهیدانی عیشقی زمان و داستانی کونی پارس ده کات که چون مه جزوپانه ری گوزه ری سه ری به (دساتیر) هوه نا و هه وه ل جار چ پایه په کی له دل و ویژدانی دا هه بووه و دواتر مروی له خوی باخه به رتر چاویان باداوه ته وه سه ر ساخته کانی و ورده ورده ئه ویش راستی مه سه له ی ده ساتیری بو بوون بوته وه و تی که بیشتوه چ زه ره ریکی له باوه رو له زمانی پارسی و فارسی داوه ...

وهک که پوور داوود خوی له ناوه راستی لاپه ره 25 دا ده لی ، منیش ده لیم [اینک ببینیم دساتیر چیست - ئنجا بابینین ده ساتیر چییه ؟] لیره به دواوه قسه له پوور داوود ده گیره وه .

مه لا کاووس له پارسیه کانی هیند ، به نیازی ره واندنه وه ی نه سازی و نه گونجانیکی سالنامه ی یه زده گوردی که تهفاوتی مانگیک تیدا سه ری نابوو به پیش و پاش که وتنی جه ژنه کانی نایینی زه رده شتی ، له سالی 1778 ز . به رانه ر 1192 ک . قه مری . له گه ل کورپی خوی (فیروز - فه یرووز) ناوچوو بو ئیران تاکوو له زه رده شتییه کانی ئیران ناگادارییه که له باره ی سالنامه په یدابکات و ئه و گرفته ی تهفاوتی یه ک مانگی له سالنامه ی یه زده گوردی چاره سه ر بکات . له شاری ئیسه فه هان ده سخته تیکی (دساتیر) که تاکه نوسخه بوه به دهستی ده که ویت له گه ل خوی دا ده بیاته وه بو هیند . ئه وسا مه لا فه یرووز کورپی مه لا کاووس که نه چ بوه ، دواتر پاش چه ندین سال له ره نه چو زه حمهت که ده ساتیر به چاپ ده گه یه نی له دیباچه که ی دا ئه م به یته به میژووی بلاو بوونه وه ی کتیبه که داده نی :

بد صدو پنجاه هشت و یک هزار

سال کین گنج نهران شد آشکار

د سال هه زارو سه دو په نجاو هه هشت سوو که نهم که نجبه شرایه وه ئاشکرابوو ، مه به ست له سالی 1158 میژووی به زدگوردیه که ده که ویتته به رانبر سالی 1818 ی زایینی . نوسخی ئه وه ده سخته که به فارسی نووسراوه تا ئیستاش له کتیبخانه یه کی بومبای که به ناوی مه لا فه یروژ ناو نراوه هه رماوه . ئه و نوسخه یه به خه تیکی جوان نووسراوه ، له ژیر رسته کانی ده فی کتیبه که خه تی سوور کیشراوه و ته فسیریشی به دوا دا هاتوه . نه ناوی دانهری و نه سالی نووسینی برون نه کراوه ته وه .

مه لا فه یروژی پارسی کوپی مه لا کاووس به زمانی فارسی شیعی داده ناو هه لبه سته کانیشی له کتیبکی سی جلدی به ناوی (جودج نامه) که میژووی داگیر کرانی هیند له لایه ن ئینگلیزه وه باس ده کات چاپ کراوه و لای پارسیه کان ناسراوه .

مه لا فه یروژ له سالی 1830 ز . به رانبر 1246 ی ک . دوعا خوازی له دنیا کرد ، تا ئیستاش لای پارسیه کان به چاکه ناوی دیت . به پنی نووسینی مه لا فه یروژ له دیباچه ی ده ساتیر ، ساله های دریزی به و کتیبه وه خه ریک بوه . میژوونووسی ئینگلیز سیرجون مالکم sin john malcolm نووسه ری کتیبی (History of Persia میژووی فارس) له چه ند نامه یه کدا ، مه لا فه یروژی هان داوه بو بلاو کردنه وه ی ده ساتیر . هه رچه ند له میژوه که یدا ناوی

ده ساتیری هیناوه ، خوی کتیبه که ی نه دیتوه به لکوو له زمانی خه لقه وه قسه ی له باره وه ده کا . دواپی مه لا فه یروژ به یارمه تی ویلیام ئه رسکین William Erskine ده ساتیری هیناوه ته سه ر ئینگلیزی و به دوو جلد بلاوی کردوته وه . جلدی یه که م بریتیه له ده ق و ته فسیرو پیرست له زمانی ده ساتیر . جلدی دوه میشی وه رگیرانیه تی بو ئینگلیزی .

به ر له ترجمه می مه لا فه یروژو ئه رسکین کابرایه کی دیکه ی ئینگلیز duncan ناویک فرمانفه رمای بومبای بوه دهستی داوه ته ترجمه می ده ساتیر به لام به ر له ته واوکردنی خوی

مردوه . دوا ی مردنی نه ترجمه مه ناته واوه که و نه نووسینی دیکه شی نه دوزراونه وه . رهنگه هه ندی که س گومان بیا که مه لا فه یروژ ده ساتیری هه لبه سستی به لام سه ره رای ئه وه ی که مه لا فه یروژ پیاویکی پاک بوه و ساخته ی ئه وتویی ئی نه وه شاوه ته وه ، به ر له ویش به سه د سالی هی وه ها هه بوون ده ساتیریان دیتبی . کونترین سه رچاوه یه کی ناوی ده ساتیری هینابی کتیبی (شارستان چهارچمن) ه .

نووسه ری ئه مه یان [که به پنی ناوه که ی دیاره 4 جلد ه] (بهرام کوپی فرهاد کوپی ئه سفه ندیاری پارسی) مه شوور به (فرزانه بهرام) ه گویا له ده وروبه ری 1034 ی ک . به رحه یات بوه . شارستانی چه هار چه مه نیش له 1223 یه زدگوردی له بومبای چاپ کراوه . بلاوکه ره وه که ی (سیاوخش کوپی اورنزدیاری کوپی سیاوخش اذری) له دیباچه دا ده نووسی که ئه و فره زانه به هرامه له شاگردانی (حضرت سپهر فضل اذرکیوان کوپی اذر گشسپ) بوه که نه سه بی ده گاته وه (حضرت و خشور ساسان پنجه م) . لیره دا ده بی ساسانی پنجه م که به پیقه^{caso} ناسراوه له بیرنه که بین تا کوو دینه سه رباسی ئه و له ده ساتیردا . کتیبی شارستان به ناته واوی که وتوته ده ست ئه و سیاوه خشه ی که بلاوی کردوته وه . له چه مه نی یه که م باسی (کیومرث ، سیامک ، هوشنگ ، تهمورس ، جمشید ، آبتین ، فریدون ، ایرج ، منوچهر ، نوذر) هاتوه .

له چه مه نی دوه م قسه له باره ی (کیان ، کیفباد ، سیاوخش ، کیخسرو ، کی پشین ، کی اروند ، لهراسب ، گشتاسب ، زرتشت) هوه کراوه . سه رانسه ری ئه و کتیبه به نایه تی قورئان و به حه دیس و فه لسه فه و تصوف و عرفان رازاوه ته وه هه رده لئی نووسه ره که ی ویستویه تی له نیوان

ئیسلام و (مزد یسنا - مه زده یه سنا) دا گونجانیک په یدا بکات . رهنگه مه به سستی دیکه شی هه بووبیت به لام من [بوورداوود] بوی ناچم ، به لام کتیبه که خوی مایه ی سه رسورمانه : فره زانه به هرام له لاپه ره 228 دا ده لی د نابی به رواله تی نامه ی زهرته شت که پپیوستی به ته ئویل هه یه ره فتار بکه بین به لکوو

دہبی تہ نویلی بکین تاکو لہ گہل دہساتیر بوجی) . لہ م
 رستہ یو ہی دیکہ شی وہا ہی دہچی فہرزانہ بہ ہرام دہستیکی
 سہرو کاری دہساتیر ہبی ! (محسن فانی) لہ کتیبہ کہی
 دبستان المذہب) دا کہ لہ سہرہ تائی سہدہی دواز دہہ می
 ت . نووسیویہ تی لہ چند جینگہ پیکدا ناوی دہساتیر لہ
 شارستان چہارچمن) ہوہ نہ قلدہ کات . (محمد حسین
 کوری خلف التبریزی) لہ فہرہ نگہ ناسراوہ کہی خوی
 ا برہان قاطع) دا سہدان وشہی دہساتیری ہیناوہ نہ مجا
 لہ پیشہ کی فہرہ نگہ کہ دا ناوی دہساتیر نابات بہ لکو
 سہرچاوہ کانی وہک (فہرنگ جہانگیری ، مجمع الفرسی

سروری ، سرمہ سلیمانی ، صحاح الادویہی حسین
 الانصاری) سہر ژماردہ کا . لہ مہوہ گومان نامینی کہ نہ مانہ
 پیش مہ لا فہیروز دہساتیریان دیتوہ . تہ نانت مہ لا فہیروز
 خوی لہ دیباچہی دہساتیردا دہنوسی کہ دہساتیر تا روژکاری
 (شامجہان کوری شاہ اکبر) لای زانایان ناسراوہ ناوداریش
 بوہ دواتر کہ وتوتہ بہ نہانی . کاتیکی کہ مہ لا فہیروز بہ پنی
 گوتهی خوی نوسخہی دہساتیری لہ نیسفہ ہانہ وہ بوہیند ہینا
 ناوی ہیچ نوسخہ کی دیکہی دہساتیر لہ ہیند نہ بیستراوہ .

وہک دہبینین لہ ہر جینگہ پیک ناوی دہساتیر ہاتیبی وشہ پیک
 لہ وہوہ یادکراپی وہیا قسہ پیک لہ ناوہ روکیہ وہ کراپی ہہ مووی
 ہر لہ نووسینی نوییہ و ہیچ پیکیش لہ و نووسینانہ بایہ خو
 گرنگیہ کی نییہ . لہ وہوہ دہردہ کہوی میژووی دانانی دہساتیر
 لہ 350 سال تی ناہ پیری ، واتہ ناچیتہ وہ پیش زہمانی
 شاعہ باسی گہ وری سہ فہوی 995—1038)) . خو نہ گہر دہساتیر
 وہکوو شارستانی چہ ہار چہ من و (برہان قاطع) لہ ہیند
 نووسراپی و نوسخہ کی لہ ویوہ بو نیران ہاتیبی دہبی لہ
 روژکاری (اکبر شاہ ہندی) پیدابووی . بہ ہی ناوہ روکی
 دہساتیر پترہ لہ گری کہ لہ سہر زہمینی ہیند نووسراپی نہک
 لہ نیران . بووژانہ وہی ٹاپینی لہ زہمانی نہ کبہر شاہدا
 زہمینہ کی ہہ مواری بو ٹاپین سازی پیک دہہینا . نہ کبہر

شاہ خوی لہ سالہ کانی 963—1014 ی ک . حوکمرانی کردوہ و
 خوازیاری ٹاپینیکی نوی بوہ بہ ناوی (توحید الہی) :

دہساتیر کہ ٹاوتیہی باوہ پی جورا جو رو بہ پیکہ کی دژو
 تیکہ ہلشیراوہ دہبی بہ رہہ می بیرو باوہرہ تیکہ ل وپیکہ لہ کانی
 نہ و سہردہ مہبی کہ وا دہوہ ستیتہ بہ رانبر روژکاری
 شاعہ باسی گہ وری .

کہ دہلیم نابی سازدانی دہساتیر لہ 350 سال کونتربی لہ و
 پوہوہیہ کہ نہ و تہفسیرہی بہ سہر دہقی دہساتیرہوہ
 نووسراوہ دہمودوی نہ و زہمانہی ہہیہ . ہہرچند لہ
 دہساتیردا وہا رانویندراوہ گویا تہفسیرہ کہی ہی ساسانی
 ہینچہ م و لہ روژکاری (خسرو پرویز) بو دہساتیر نووسراوہ ،
 بہ لام دیارہ دہبی نہ و فارسییہ ساختہ و نادرستہ ہی
 سہردہ می سہفہویہ کان بی ، نہ و ہندہش نزم و ناریکہ دہبی
 لہ دہرہوہی نیران نووسراپی . چہ ندین پیشگوپی خراوہ تہ
 دہساتیر [وہک کہ خہبری فہتی نیسلام بو نیرانی تیدایہ]
 کہ دہستی ساختہ چپیان دہکاتہ وہ .

لہ نامہی ساسانی ہینچہ م لہ بہ ندہ کانی 18, 19, 24, 25, 31
 ہاتوہ : د دیتت بہ دکاری نیرانیان کہ پہ رویان کوشت ،
 نہ و کہ سہی من بہ رزم کردہوہ نہ وان ہہ لیان داشت ، وا لہ
 عہربان ہاداش و ہردہ گرنہوہ . ہہ لگرنہوہ کوژراوی خویمان
 لہ سہوز ہوش و رہش پوشان . کہ ہہ زار سالی عہرب بہ سہر
 دیندا [دینی نیرانہ] تپہری گوپانی وہای بہ سہر دادیت بہ
 خاوہنی نیشان بدہی نہیناسیتہ وہ .

نہ م پیشگوپی بہ بہ چاکی نہوہ ناشکرا دہکا کہ نووسہری
 دہساتیر ہہ زار سال دواہی رہوی عہرب ژیاوہ کہ دہکاتہ وہ
 زہمانی سہفہوی . ہہ روہا بہندی دواپین لہ پیشگوپیہ کہ دا
 پاتہ و پاتی نہ م شیعریہ کہ دہلی :

دین نزا ازپی ارایشند
 ازپی ارایش و پیرایشند
 بکہ بیستند بران برگ و ساز
 گرتو بہ بینی شناسیش باز

« خہریکن نارایشتی دینہ کت دہدہن »
 « نارایشتی دہدہن و ریکی دہخہن »

« نه و ندهيان به رگو و بار تي به ستوه ،
 « گهر بي بينيته وه ناي ناسيته وه ،

نه و ته رزه پيش بينيانه به تايه تي له نامه ي ساساني
 يه كه م زوره كه وا جگه له عيسا خه به ر له ماني و مزده و
 حه زه تي محمه ديش دهدات .

كه واته ده ساتير سه ره راي نه و هه موو ته قله بازييه پني
 نيه شانازيش بكا به كوئينه يي . بو نه وه ي گوته دريژ نه بينته وه
 چاو له ونيشانانه ده پوشين كه به لگه ي نوي بووني ده ساتير
 به ده ستوه دده دن و په خه ي ته قله بازييه كاني ده گرين .

ناوي ده ساتير خوي وهك نه و زمانه ي پني نووسراوه و
 بابه ته كاني تييدان ، نه و يش نادرست و ساخته به چونكه وشه ي
 (ده ساتير) ريژه ي (منته ي الجموع) ي عه ره بييه و له
 (دستور) ي فارسييه وه هاتوه . فره نكي (انجمن اراي
 ناصري) به خورايي هه ولي داوه بو په يداكردني ريشه يه كي
 ديكه بو (ده ساتير) .

به گوته ي ده ساتير شازده پيغه مبه ر ، كه به ته عبيري
 ده ساتير پنيان ده لي (فرجيشور) كه بيشتونه ته پله ي وه رگرتني
 قسه ي ناسماني نه مانه پيغه مبه ره كانن : 1- مه اباد
 2- جي افرام 3- شاي كليو 4- ياسان 5- گلشاه 6- سيامك
 7- هوشنگ 8- تهمورس 9- جمشيد 10- فريدون
 11- منوچهر 12- كيخسرو 13- زدشت 14- سکندر
 15- ساساني يه كه م 16- ساساني پيڼجه م [به رينووي ناو
 كتيبه كه ناوه كانم نووي]

ده ساتير برپييه له و نامه ناسمانييه ي كه بو پيغه مبه راني
 هه نارديون . نامه ي (هوشنگ) ناوي (جاودان خرد) بوه . نامه ي
 (تهورس) ناوي (برين فرهنگ) هي (جمشيد) ناوي (فرازين
 ارونډ) . هي (فريدون) ناوي (هنرستان) هي (منوچهر) ناوي
 (دانشيار) هي (كيخسرو) ناوي (سروش كردار) . خانه داني
 يه كه م پيغه مبه ر كه پني گوتراوه (آباديان) له ماوه ي يه كه سه د
 (زاد) دا خوسره و پييان كرده . بابزانين (زاد) ده كاته چهند
 سال .

له ده ساتيردا هه ر (زاد) يك هه زار (واد) ساله . واد سي
 هه زار (جاد) ساله . يه كه جاد هه زار (مه رهد) ساله . يه كه مه رهد
 هه زار (وه رهد) ساله . يه كه وه رهد هه زار (فه رهد) ساله . هه ر

فه رهد يك يه ك مليون ساله . ملياريك سال پني ده گوتري
 (اسپار) . ده مليون سال (سحار) يكه . سه د هه زار سال
 (سلام) يكه . به و پييه يه كه زاد سال ده بينته نه م ژماره يه :

... .. 3 [له نووسيني پور داوود له جياتي (3)
 ژماره ي (2) نووسراوه به لام هه له يه چونكه ژماره (3) له و
 حيسابانه دا هه يه نه ك (2)] نجا بوخوتان بزانتن يه كه سه د زاد
 كه دريژه ي فرمانره وايي خانه داني ناسمانيانه چهند سال
 ده گريته وه [سي سه د هه زار مليون مليون ن مليون] . دواين
 پادشاي نه م خانه دانه كه ناوي (آبادازاد) بوه خسته و دلاوبوه
 كه نيتر نه يتوانيوه مه ردم له كه چ ره فتاري بگيريته وه به ناچاري
 له جيهان زوير بوه له به ر چاوان بزربوه . جيهان له وه دا پر بوه
 له ناژاوه . چهندين كه سي ميرخاس داوايان له (افرام) كورپي
 نابد نازاد كرده كه له سه ر ته ختي باوكي دابنيشي ، له وده مه دا
 فرماني ناسمانيشي بي گه بيشت و بووبه هه ليزارده بو
 سه ر وهري و پيتمايي خه لقي نه م دنيايه . كه نوره ي
 پيغه مبه رايه تي و خوسره وايه تي به نه فرام گه بيشت له قه بي
 (جي) بوخوي هه ليزارده . له وه به داوه جي نشينه كاني نه و
 موويان به (جي) ناو ده بران . خانه داني (جيان) يه كه (اسپار)
 سال كه ده كاته يه كه مليار سال فرمانره وايون . دواين مه رني
 نه م خانه دانه ش (جي الاد) وه كوو (آبادازاد) له كرداري
 نابه جني مه ردم وه ته ننگ هات و پوي له دنيا وه رگيرا . نه وسا
 ديسان ناژاوه ته نييه وه تاكوو كورپي نه و (كليو) به داخواستي
 مه ردم و فرماني ناسمان له شويني باوكي دانيشت و له قه بي
 (شاي) بوخوي هه ليزارده . خانه داني نه ميان به (شاپيان)
 ناوبران . نه م خانه دانه يه كه خانه دانه يه كه (سماز) سال كه
 ده كاته ده مليون سال فرمانره وايو . دواين مه زنيان (شاي
 مه بول) له كرداري ناره واي خه لق په كه و ته بوو نه و يش وهك
 (آباد ازاد و جي الاد) له گه وره يي كنارگير بووو له به ر چاوان
 ون بوو . ديسان ناگري ناژاوه زمانه ي كيشا تاكوو مه ردم به
 فرماني ناسمان (ياسان) كورپي (شاي مه بول) يان به گه وره و
 رابه رو پيغه مبه ر هه ليزارده . خانه داني ياسان پني ده گوتري
 (ياسانيان) جوده تي نه مانه نه وه دونو (سلام) سال بووه .
 گوتمان هه ر (سلام) يك سه د هه زار ساله . دواين پادشاي نه م
 خانه دانه كه ناوي (ياسان اجام) بوه ، نه و يش له پاشايي و
 له ژيان كنارگير بوه . ناژاوه دنياي داگرت ، مه ردم وه كوو ديوان

Thraetaona	فریدون
Manush — tchithi ra	منوچهر
Haosra vanyhu	خسرو
Syavat shan	سیاوش
Zarathushtra	زرتشت

ناوی خانه دانی زهرته شتیش Spitama سپیتمان .

له ئافیس‌تادا (کیومرث) له جینی ئاده‌می سامیه‌کان یه که م مروّفه . له ده‌ساتیردا (مه‌باد) یه که م مروّفه . نه‌وانی دیکه هه‌موویان به‌جگه له زهرته‌شت له ئافیس‌تاو له داستاناندا له چاکان و گه‌وره پیاوان و ناودارانن . چونکه داستانی پیشدادییان مرشته‌ره که له نیوان ئیرانیان و هیندییان هه‌ندیک له‌وانه ناویان له‌نامه‌ی دینی بره‌ه‌نان (فیده Veda) دا هاتوه ، به‌لام له هیچ روویه‌که‌وه له‌گه‌ل ناوه‌کانی ده‌ساتیریه‌ک‌ناگرته‌وه . واتای نه‌وانه‌ی له لیسته‌ی سه‌روودا ژماردمانن بو ئیمه ناشکرایه ، گومانیش له‌وه‌دانیه که له سه‌رچاوه‌ی ئافیس‌تاو نووسینه‌کانی په‌هله‌وییه‌وه به‌دروستی پیمان گه‌یشتوون ، نه‌وانه‌ی له‌فارسیشدا به‌سه‌ریاندا هاتوه به‌پینی ده‌ستوورو قاعیده‌بوه .

نه‌مما یه که م ساسان و پینجه‌م ساسان که له ده‌ساتیردا به‌پازده‌مین و شازده‌مین پیغه‌مبه‌ر ژمیراوان و گویا یه‌کیکیان له باپیرانی نه‌رده‌شیری پاپه‌کان و نه‌وی دیکه‌شیان له پروژگاری خوسره‌وی په‌رویز له (مرو) پیغه‌مبه‌ر بوه ، وه‌ک ده‌زانین له میژوودا ساسان باپه‌ر وه‌یا یه‌کیک پیشینانی نه‌رده‌شیری پاپه‌کانه که له سالی 224 ی ز . خانه‌دانی شاهه‌نشاهی ساسانیانی بنیادناوه . له گوشه‌و سووچه‌کانی میژوودا تووشی چهند که سیک دین ناویان ساسان بوه به‌لام له هیچ جینگه‌یه‌کدا ناوینشانی پیغه‌مبه‌ر ساسانی یه که م و پیغه‌مبه‌ر ساسانی پینجه‌م نییه . وه‌ک دیتمان له ده‌ساتیردا نه‌سکه‌نده‌ر دوی زهرته‌شت چوارده‌مین پیغه‌مبه‌ری شیران بوه . له ده‌ساتیردا نه‌سکه‌نده‌ر ناوی هاتوه به (سیمکندش کورپی نشاپ واته دارا) . نه‌م پیغه‌مبه‌ره هه‌مان مه‌لعوونه که له 330 سال پیش عیسادا ئیرانی له خاک و خوون کیشا . دل ره‌قی و بیدادی نه‌وله عه‌ره‌به‌کان] له نووسینی خودا گوتوومه نووسه‌رانی فارسی سه‌ر به‌قه‌ومایه‌تی ئیسلام و جه‌نگیز وه‌کورو یه‌کدی حیساب

که‌وتنه گیانی یه‌کدی تا نه‌وه‌ی ناوی ئاده می‌زادییان بی‌ره‌وا نه‌دیتراوه . دنیا پرووی له کاوی کرد . وه‌هابوو تاکوو خودای گه‌وره (گلشان) ی کورپی (یاسان اجام) ی به پیغه‌مبه‌ری و فرمانگوزاری خسته‌کار .

له میژوودا داستان و نووسینه دینییه‌کانی ئیران که سمان چه‌نگ ناکه‌وی به‌ناوی (مه‌بادو جی افرام و شای‌کلیوو یاسان) . نه‌مانه فرمانزه‌وای ده‌سکردی ناو ده‌ساتیرن . به‌لام دوازده پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی دیکه که له ده‌قی ده‌ساتیر به‌ناویک و له ته‌فسیره‌که‌یشی به‌ناویکی دیکه نووسراون به‌م جوړه‌ن .

- 1- فرزینسار گلشاه یاخود کیومرث
- 2- سیامر سیامک
- 3- هورشار هوشنگ
- 4- تخمورد تهمورس
- 5- جرمشار جمشید
- 6- پرسیدوم فریدون
- 7- میرزاد منوچهر
- 8- لیکلاسرو کورپی کیخسرو کورپی سیاوش یاخود سیاوش

هیرتاووش

- 9- هرتوش یاخود هرتوشاد زرتشت اسفنتمان
 - کورپی هرسفتمار
 - 10- سیمکندش سکندر
 - 11- خرمن سراسر یه‌که‌م ساسان
 - 12- پندم اردیناس پینجه‌م ساسان
- بی‌نه‌وه‌ی بلین دیاره نه‌م ناوانه نووسه‌ری ده‌ساتیر هه‌لی به‌ستوون . هیچ یه‌کیک له‌وان نه‌وانه‌یان نه‌بوه که ده‌ساتیر بوی‌دانان . له ئافیس‌تادا که کونترین سه‌نه‌دی نووسراوی ئیرانیان حیساب ده‌کری تا ده‌گاته (زرتشت) به‌م جوړه ناویان هاتوه :

gaya — maretan	کیومرث
syamaka	سیامک
Haoshangha	هوشنگ
Takhmo — urupa	تهمورث
Yima — khashaeta	جمشید

دهکن . م . محمّد] و تهيمور که متر نه بوه . نه سکه ندهر له همونامه نايينه کانی په هله وی به (گجستک - گوجه ستهک) واته پيس و ناپاک و ويرانکه ری نايين ناوی هاتوه له کونه وه به لای نيرانيان مه علومه نه و نافيستای سووتاندوه . گومان نييه له وهدا که له ناکامی داگیرکرانی نيران له لایه ن نه سکه ندروجی نشينه کانی (سلوکیه کان) به شیکي نامه ی نايینی نيرانيان له ناوچوو ، ته نانه ت گاته کان و سروده کانی زهرت شتیش هر له وروژگاراندا نابود بوون و ته نها چهند پارچه په کیان به نیمه که بیشتوه .

راسته نه سکه ندهر له داسا کانی نیمه ، وهک شانامه ی فیردهوسی و ^{که ستهک} ندهر نامه ی (نظامی) و میژوی (طبری) و هی دیکه ش ، ناوی به چاکه هاتوه به لام ده بی بزانی نزیکی هشت سده دواي نه سکه ندهر کتیپکی که یونانیه کان له باره ی نه سکه ندهر یانه وه نووسی و به ناوی (کالیستینس kallisthenes) بلاو بووه بریتیه له داستان و نه فسانه ، به پپی دلخوازی خو یان له و کتیپه دا نه سکه ندهر یان باس کردوه . نه و کالیستینسه ی کتیپه که یان له ناوی نه و به ستوه په کیک بوه له نووسره ناوداره کانی یونان که له کاتی له شکرکه شی نه سکه ندهر بو سهر نيران له گه ل کومه لیک میژوونوسی یونانی به گه ل له شکرکه که و تیبوون . له مه دا وهک که دواتر سولتان مه حوودی غه زنه یی له ره وی بو سهر هیند دسته پیک نووسه ری له گه ل دابوون تاکوو به نووسین پپیدا هه لبین ، نه سکه ندهریش ژماره یه کی له نووسه ران به گه ل خو ی دابوو تاکوو مه دچی بکن و تام و شامیک بخه نه داگیرکردنه کانیه وه و باسی په اله وانه تی ی بکن به لام کالیستینس نه یویست خراپه کانی نه سکه ندهر به چاکه له قه له م بدات و پله ی نه سکه ندهر بگه یه نیته پایه ی خواجه کانی یونان . نه مه بووه هوی نارهمه ندی ی نه سکه ندهر له کالیستینس تا به گونا هیکی تاوانبار کردو خستیه زیندانه وه و تپیدا مرد . نه وه ی کالیستینس له ژیانی خو ی دا به ره وی نه زانی دواي هشت سده سال له مرگی که سانی دیکه هاتن په سه ندیان کردو هر به ناوی نه وه وه قاتله که یان ، که نه سکه ندهر وه کوو په روه ردگار هه لداروه . نه فسانه ی نه سکه ندهر له سه ده کانی ناوه راستدا به زمانی لاسنی و نه رهنی و عیبری و عه رهبی ته رجه مه کرا . هرچی له نه ده بیات و داستان و میژوی فارس له باره ی دوژمنه

کونه که ی ، نه سکه ندهر وه ، یادکرابی هه مووی له سه رچاوه ی یونانی و هه مان کتیپی ساخته وه هاتوه . بی گومان کتیپی (خدای نامک) ی په هله وی که کانیاوی لیوه هه لینجانی شانامه یه هیچ باسیکی نه و تویی له باره ی نه سکه ندهر وه تپدانه بوه . به پیغه مبه ر زانیی (گجستک نه سکندر) له ده ساتیردا باشترین به لگه یه که نایینی ده ساتیری هیچ سازانیکی نییه نه له گه ل دینی زهرت شت و نه له گه ل میژوو .

ده ساتیر به چاولیکه ری له نافیستا خاوه نی مه تن و ته فسیره . مه تنه که ی به 16 به ش دابه ش کراوه و هر به شیکیشی به پیغه مبه ریکه وه به ستراوه هر یه کیک له و 16 نامانه خاوه نی چهند به ندیکه . به نمونه ، نامه ی ناپاد 170 به نده ، هی (جی افرام) 88 ، هی (شای ملیو) 80 ، هی (یاسان) 12 . هه روه هاش نامه کانی دیکه دریزترینان نامه ی زهرت شته به 164 به نده وه که هیچ په کیکیان وی چوونی نییه له گه ل گوته کانی زهرت شت له گاته کانددا . ته نها پینچ سررود له گوته کانی زهرت شت له گه زهندی نه هره مه نی پوژگاری نه سکه ندهر رزگار بوه به نیمه که بیشتوه . سه ره پای نه وه ی که هیچ شتیک له و سررودانه دا جیی به راورد کردن نییه له گه لی ناوه روکه ساخته که ی ده ساتیر ، سه رتاپای زمانی نه و سررودانه و هی هه موو نافیستاش له هیچ پرویه که وه خزما یه تی له گه ل زمانه هه لبه ستراوه که ی ده ساتیر نییه .

هه ریه کیک له و 16 نامانه ی ده ساتیر به مه دچی خودا دسته بی ده کا وله نه جامدا موژده ی په یدابوونی پیغه مبه ریکی دیکه راده گه یه نی . له کوتایی ناوی (منوچهر) خودا پپی ده لی : له دواي تو پیغه مبه ریک دیت ناوی (کیخسرو) ه . له نه جامی نامه ی زهرت شت خودا ده لی :

د نه ی وه خشور زهرت شت ، دواي تو نه سکه ندهر (چمر) ده بی . دواتر یه که م ساسان به پیغه مبه ری دیت . نامه ی تو (همسیرازی) روشن ده کات . ، چه مر به زمانی ده ساتیر (ناشکرا) و (همسیران) ته رجه مه و ته فسیره .

خراپ نییه چهند نایه تیک یا به گوته ی ده ساتیر چهند (چمراس) یک له مه تنی ده ساتیر به یین و بزانی خواي ده ساتیری به چ زمانیک نامه کانی ناسمانی بو (فرجیشوران) واته وه خشورانی خو ی [وه خشور هر بو زهرت شت به کارهاتوه] هه ناردوه . له (چمراسه کانی) 28 - 82 نامه ی

هه زجیشور (جی افرام) ده فهرموی : دگرودفرتاش - جمشان -
 خمساس - چمساش - خمساشان خمساش - واسالاس
 بساهاس - راساراس تاساتاس - کریاس نامود - کرتاس نود -
 نیاس هود - الماس رود - سناساب - ستاشاب - جاماجاب -
 خوراتوس - سارانوش - اموال فانوس - اهوالی کاروس - گسثم
 خوش - سمرونوش - جودبروش - اورنگان پوش [دواى 4 دپری
 یکه نه مانه دین :] هامستنی رامستنی شامستنی زامستنی -
 شالشتنی شالشتنی شالقتنی شالشتنی مزدستنی سزدستنی و
 رستنی ازدستنی شالشتنی شالشتنی - شالشتنی سیدستنی
 میدستنی جیدستنی هیدستنی شالشتنی - کایستنی کارستنی
 هارستنی وارستنی شالشتنی - هیرکستنی ترکستنی
 سرکستنی فرکستنی شالشتنی [شهش دپری دیکه ش له م
 هه له قه به سه رده چی نیجا به پینج جارن شالشتنی نه و
 نایه تانه کوتایی یان دیت . پیویستم نه دیت هه موویان بنووسمه وه
 . م . محمه مد] .

خوینه ران ناچارن دلپان بیهوی بزائن (شالشتنی) که
 هینده جاره ده گوتریته وه چ واتایه کی هه یه . خوش به ختانه
 نه زهمانی په رویزی ساسانی پیغه مبر ساسانی پینجم له
 تفسیری خوئی نه وشه یه ی له چاوگی (شالستی) وه رگرتوه
 به واتای (دانستن - زانین) : له تفسیری (چمراس) 68 و 81
 ده فهرموی (دانستنی دانستنی دانستنی) . به لی ده مانزانی
 دنیاشتی وه های زور تیدایه که (دانستنی - هی زانین) بن ،
 به لام هه رگیز نه مانده زانی زمانیک هه بی له ماوه ی سه دان
 هه زار ملیون سال گوپانی به سه ردا نه یه ت [دواى چند دپریک
 نمونه ی نه گوپانه که دیت . م . محمه مر] که چی زمانی
 نیستاکه ی فارسی له گه ل په هله وی و زمانی په هله وی له گه ل
 هه خامه نشی جوداوازیپیان زوره هه موو جوداوازیه که ش
 له ماوه ی یه که هه زار سالدا پرووی داوه چونکه مه علوومه له نیوان
 نه رده شیری سینه می هه خامه نشی (358 - 338 پیش عیسا
 شایه تی کردوه) که نووسراوی به فارسی تا نیستاش ماوه
 له نیوان (حنطله ی بادغیسی) که چند شیعی فارسی لی به چی
 ماوه ته نها هه زارو سه دو نه وه نده ساله تی په ریوه و جودا
 وازیپیان دیاره ، نه مما زمانی ده ساتیر له پروژگاری مه هاباده وه که
 زانیتان پیش چه ندین هه زار ملیون سال ژیاوه هه تا پروژگاری

ساسانی پینجم که هاوچه رخی خوسره وی په رویز بووه هیچ
 گوپانیکی به سه ردا نه هاتوهه : به نمونه له سه ره تای نامه ی
 مه هاباد چمراس 3 ، ده فهرموی : (فرشید شمتای هرشنده
 هرشنشگر زمرپان فراهیدور) . له سه ره تای نامه ی ساسانی
 پینجه میش ده نووسی : (فرشید شمتای هرشنده هرشنشگر
 زمرپان فراهیدور) .

نه م زمانه ی ده ساتیر نه به زمانی کوئی نیرانی وه که فوری
 هه خامه نشی و نافیستایی و په هله وی و پازهند ، نه به له هجه کانی
 کوئی وه که ته خاری و سه کزی و سوغدی و غیری نه وان ده چی
 [به کورتی] خزمایه تی له گه ل هیچ زمانی ناده می زادی کون و
 نوی دا نییه . نه م زمانه له لایه ن دروست که ره که یه وه
 بی گوپانه زمانی ناسمانی ، چونکه له هیچ جیگه و هیچ کاتیک و
 لای هیچ یه کی که له میلله تانی جیهان زمانی وه ها نه بووه
 هه رده مینیتیه وه له چه رخی فه له ک و له ناهیدو که یوان که له
 نه نییه کانیان ناگادارنن زمانی وه ها به کار به پندری یا خود ده بی
 بلین کابرایه کی فیلباز له م توبه خاکیه ی خومان زه مانیک
 گوشه گیری کردوه وه نه و زمانه ی له لای خویه وه هه لیه ستوهه .
 خوداوه ند به م زمانه ، چ ناسمانی بی چ زه مینی ، له گه ل
 شازده پیغه مبری بژارده گفتوگوی کردو بو نیمه ی به ندمرگانی
 خوئی وه لامی نارودو ده ستوری دانا تاکوو بتوانین [آرزچاه
 بازشناسیم - ریگه له زیندان جودابکه یه وه] و له سه ر
 نه نجامدا رزگار بین . ده ستوری ناسمانی ده بی له لایه ن
 مه ردمه وه تا پروژی ژیاوه به کار بیت و نایینی مه هابادی گه وره
 له بیرنه کن . هه ر چونکه رزگاری له هه ر دوو دنیا دا به ند بووه
 به پیروه وی کردن له ده ساتیر خوداوه ند فه رمانی دایه دواپین
 (وخشویر) ی خوئی که ساسانی پینجمه تا کوو نامه ی
 پیغه مبران به نییتیه سه ر زمانی ده و رانی خوئی .

ساسانی پینجه میش وه های کرد : هات فه رموده کانی
 هه ر شازده پیغه مبر که نامه ی خویشی یه کی که له وه فه رمودانه ،
 ته فسیر کردو به بی پیویست پرونی کردنه وه . له دواى هه ر
 نایه تیک ته فسیره که ی دیت به و جوړه ی که نیمو ده زانین
 پیغه مبری پیشینان چیان گوتوه . نه گه ر نه و ته فسیره نه بوایه
 نه مان ده زانی (کایستنی کارستنی هارستنی وارستنی
 شالشتنی) چ واتایه کی هه یه ، به لام له رووناکي نه م
 ته فسیره وه ده زانین (جی افرام) به وه دا ده فهرموی (کوته ی

خود او نامه‌ی خود او هه نارده‌ی خودا ده‌بی بزانی (هه‌لبه‌ت نایه‌تی کورتیله‌ی ناسمانی واتای زوری هه‌یه بویه ساسانی پنجم نه و پینج وشه‌یه‌ی مه‌تنی ده‌ساتیری به 176 وشه‌ی دیکه شەرح‌داوه [لیره به‌داوه 9 دیر له نووسینه‌که‌ی پور داوود جوریکه نه‌گەر وه‌گور خوی وه‌رگیردیرته سەر کوردی لی‌حالی بوونی زه‌حمه‌ته ، من مه‌فهوممه‌که‌ی به کورتی ده‌نووسمه‌وه : ساسانی پنجم که هاوچه‌رخ‌ی خوسره‌وی په‌رویزه ده‌بوو نه و ته‌فسیره به‌زمانی نه و سه‌رده‌مه بنووسی . له‌وسه رده‌مه‌شه‌وه نمونه‌یه‌کی نووسراوی گران به‌ها به‌ناوی (ماتیکان هزار دانستان) به‌جی‌ماوه که‌چی ته‌فسیره‌که هیچ وی‌چوونیک‌ی له‌گه‌ل نه و زمانه‌دا نییه به‌لکوو به‌زمانی فارسی سه‌رده‌می شاعه‌باس نووسراوه که هه‌زار سال له ساسانی پنجم دواتره . دیاره نه و که‌سه‌ی ده‌ساتیری هه‌لبه‌ستوه له‌سه‌رده‌می شاعه‌باس به‌زمانی سه‌رده‌می شاعه‌باسی نووسیوه]

زمانی ته‌فسیری ده‌ساتیر فارسییه نه‌مما پارسی نه‌گه‌مه ! له هه‌ر جیکه‌یه‌کی به‌رانبه‌ر وشه‌ی عه‌ره‌بی هی فارسی چنگ نه‌که‌وتبی یه‌کیکی ساخته‌ی بو‌دروست کردوه . هه‌ر نه‌وشه ساختانه‌ن به‌پارسی دروست وه‌رگیراون و‌چوونه‌ته‌نا و (برهان قاطع و چمن‌ارای ناصری) له‌نامه‌ی (جی‌افرام) دا دوو به‌ندی 70-71 نه‌مه‌ده‌لی : « دوو جور نامه‌ خودایین ، یه‌کیان (مهین‌نامه - نامه‌ی گه‌وره) که له‌خه‌لقی دوو جیهان ده‌دوی . نه‌وی‌دیکه‌ش ده‌ساتیر که (کهین‌نامه - نامه‌ی) بچووکیشی بی‌ده‌گوتری . »

نه‌مه‌ش نمونه‌یه‌ک له‌و (کهین‌نامه) یه‌که ده‌ساتیری ناسمانیه : خودا نو ناسمانی خه‌لق کرد . هه‌ر یه‌کیکیان خاوه‌ن هوش و گیان و له‌شه . له ناسماناندا فرشته‌ی بی نه‌ژمارو نه‌ستیره‌ی زور هه‌ن ، هه‌ریه‌ک له‌وانیش هوش و گیان و له‌شی هه‌یه . نه‌ستیره‌گه‌روکه‌کانیش خاوه‌ن هوش و گیان و له‌شن . هوش و گیان و له‌شی مانگ ناویان (فرنوش ، ورنوش ، اردوش) ه . هوش و گیان و له‌شی تیر (عطارد) (وارلاس ، فرلاس ، ورلاس) یان بی‌ده‌گوتری . ناوی هوش و گیان و له‌شی ناهید (زهره) (نروان ، فروان ، زروان) ه . ناوی گیان و هوش و له‌شی بوژ (شادارام ، شاداایام ، تشادارسام) ه . هوش و گیان و له‌شی به‌هرام (مرخ) به (بهمن‌زاد ، فرشاد ، رزبادواد) نافره‌ت بوون . ناوی هوش و گیان و له‌شی هرمد یاخود برجیس

(مشتری) (نجم‌داد ، نجم‌اراد ، شیداراد) ه . هوش و گیان و له‌شی که‌یوان (زحل) (فرنسا ، لاتینا ، ارمن) ناویانه .

جیهان وه‌گورو ناده‌می زاده : ناسمان پیستی نه‌وه که‌یوان سپلی ، به‌رجیس جگه‌ری ، به‌هرام زلاوی ، بوژ دلی ، ناهید میعه‌دی ، تیر میشکی ، مانگ سپه‌رلاکی ، نه‌ستیره‌کان و بورجه‌کان ده‌ماره‌کانی ، ناگردتی هه‌وا هه‌ناسه‌ی ناو ناره‌قه‌ی ، خاک توژی پیی بروسکه بزه‌ی لیوی ، گرمه‌ی هه‌ور ناوازی ، باران فرمیسیکی ، کانگه‌کان گیاکان و گیان له‌به‌ره‌کان کرمی له‌شی .

پیستی ناده‌میزاد وه‌گورو ناسمانه‌و حه‌وت نه‌ندامه‌کانی ، سه‌روستنگ و میعه‌ده‌و دووده‌ست و دوو قاچه‌کانی ، له‌جینی حه‌وت نه‌ستیره‌گه‌روکه‌کانن . خوین و به‌لغه‌م و سه‌فراو سه‌ودای له‌جینی چوار (عنصر) ی ناوو ناگرو خاک و هه‌وان . نه‌ستیره‌بی نه‌ژماره‌کان و حه‌وت چه‌رخ له‌کاری جیهاندا ده‌سه‌لات و ته‌ئسیریان هه‌یه‌پیوسته بو نه‌وان (سنجرستان) واته‌جیکه‌ی په‌رستن دروست بکریت و به‌بوت برازیته‌وه .

له‌ده‌ساتیردا قسه‌له‌باره‌ی (تناسخ) هه‌و زور هاتوه . گیانی هه‌موو بوونه‌وه‌ر ، له‌مرووف و گیاندارو روک و شتی بی‌گیان ، له‌له‌شیکه‌وه بو له‌شینک گویره‌ده‌کات . له‌نامه‌ی مه‌هابادا پیغه‌مبه‌ر ئاباد له‌خودا ده‌پرسی بوچی پاشایان و فه‌رمانزه‌وایان و توانایانیش له‌ژیاندا ره‌نج و غم ده‌بینن ؟ خودا له‌وه‌لامدا ده‌لی . چونکه نه‌وانه له‌ژیانی له‌شی‌بیشتریان به‌دکار بوون چه‌زایان له‌ژیانی دواتریان ده‌بیننه‌وه ، به‌نه‌خوشی و په‌نجووری له‌دایک ده‌بن وه‌یابه‌ده‌ردی دیکه گرفتار ده‌بن . گیاندارای زه‌هراوی و درنده‌ده‌یان گه‌زن . نه‌مانه‌توله‌ی کرداره‌کانی ژیانی پیشینی خوینانه . هه‌روه‌ها گیانه‌وه‌ری درنده‌و مه‌لو چارپی هه‌ریه‌که‌یان پاداش وه‌یا چه‌زای ژیانی پیشینی خوین له‌ژیانی دواتریان ده‌بیننه‌وه . نه‌گه‌ر سووری یه‌ک ژیان بایی سرینه‌وه‌ی گونا‌هی پیشووتری نه‌کرد له‌ده‌وره‌ی ژیانی سینه‌م و چواره‌م چه‌زا ده‌درین . نه‌وه‌ن ده‌چن و ده‌بنه‌وه تاکوو گونا‌هی پیشین پاک ده‌بیته‌وه . نه‌و که‌سانه‌ی به‌دکارن له‌ژیانیک‌ی دیکه‌یان ده‌چنه‌قالبی گیاو پروه‌ک . مه‌ردمی بی‌په‌روه‌رده‌و دزیوکار ده‌چنه‌قالبی کانگه (معدن) هه‌و . چارپییه‌کانی که له‌م جیهاندا وه‌گورو نه‌سپ و گاو حوشتروکه‌ر بارکیشن که‌سانیک بوون که‌وا چوونه‌ته‌قالبی جانه‌وه‌ران و له

باربیری دا جهزای رهفتاریان ده‌بیننه وه .

له ده‌ساتیردا زه‌حمت کیشان و وهرزش و خوشه‌کاندن زور بایه‌خی بی دراوه . له ریازه‌کیشان و روژوو گرتن و دوعا کردندا ده‌شی گیانی ناده‌می له کلیشه‌ی ده‌رچیت و بوته‌ماشای جیهان بروات و دواتر بینه‌وه له‌شه‌که‌یه‌وه . که‌سیکی‌که‌بیشته نه‌م پایه‌یه‌چی دیکه گیانی قالب گوپی ناکات . نه‌و‌ته‌رزانه دوا‌ی مهرگ له به‌ه‌شتدا نه‌م‌ر‌ده‌بن .

کوشتنی چاربی و خواردنی گوشتیان له ده‌ساتیردا حه‌رام کراوه . ده‌بی مردویان به‌خاک بسپیرری یاخود بسووتیندری . له‌وجوره‌مه‌به‌ستانه‌وه‌که‌پنجه‌وانه‌ی ئایینی ئیرانیانه دیار ده‌دات ده‌ساتیر پیوه‌ندی به‌هینده‌وه‌ه‌یه‌یاخود ، وه‌ک پیشتر گوتمان ، له‌هیند نووسراوه . جگه‌له‌مه‌زور له‌وشه‌ی ده‌ساتیر هیندین که‌هاتووه‌سه‌روگیلاکی شکاندوون و شیوه‌ی گوپیوون و وشه‌ی نویی لی سازداون هر وه‌ک له‌گه‌ل زور وشه‌ی فارسیشدا نه‌مه‌ی کردوه .

نووسه‌ری ده‌ساتیر هه‌رشتیکی له‌دینی بره‌مه‌نی و زه‌رده‌شتی و ئیسلام و دینی دیکه‌ی بیستی و ه‌یا خویندبی دینیکی نویی لی پیک هیناوه‌و به‌ناوی خودایه‌ک که‌پنی ده‌لی (مزدام) و به‌یارمه‌تی 16 پیغه‌مبه‌ر بانگ‌هیشتنی خه‌لق‌ده‌کا بو‌ئودینه . له‌ده‌ساتیردا دینی بره‌مه‌نی پتر له‌دینه‌کانی دیکه‌ شوینی دیاره ، تصوفیش که‌له‌سه‌رده‌می نه‌کبه‌ر شای هیندی ره‌ونه‌قی هه‌بو‌له‌و دینه‌دا ده‌رده‌که‌وینه‌وه .

ره‌نگه‌ تائیس‌تا که‌س پیره‌وی نه‌و دینه‌ی نه‌کردبی هه‌رچه‌ند له‌ده‌ساتیردا نامه‌ی ساسانی یه‌که‌م ده‌لی نه‌رده‌شیری پاپه‌کان ویرای ئاته‌شکه‌ده‌بو‌تخانه‌ی نه‌ستیرانیشی دروست کردووه . ئیمروکه‌شتیکی له‌ده‌ساتیردا گرنگ بی زمانه‌که‌یه‌تی نه‌ک باوه‌ره‌که‌ی چونکه‌زه‌ره‌ریکی له‌وه‌وه‌پیمان که‌بیشتی له‌زمانه‌ساخته‌که‌یه‌وه‌هاتووه‌نه‌ک له‌دینه‌ساخته‌که‌یه‌وه . نه‌گه‌ر زیانیکی دیکه‌ی هه‌بو‌بی له‌غیری زماندا به‌زه‌رده‌ستیانی که‌یاندووه‌که‌بین نامه‌ی وه‌ها ناپاک به‌نامه‌ی ئایینی خویانی وهر‌بگرن لیره . به‌پیشه‌وه‌گوتمان نووسه‌ری (برهان قاطع) سه‌دان وشه‌ی هیناوه‌بی نه‌وه‌ی بلی نه‌و‌گه‌وه‌ره‌گران به‌هایانه‌ی له‌کام‌گه‌نجینه‌ی نرخدار هیناون .

به‌دبه‌ختانه‌نه‌و‌فهره‌نگه‌سه‌راپا نادرسته‌ی که‌له‌هیند

نووسراوه‌و که‌وتوته‌ده‌ست ئیرانیان بی نه‌وه‌ی وشه‌کانی هه‌لسه‌نگین له‌هه‌لبه‌ست و په‌خشان به‌کاریان هینان . دوا‌ی بلاو‌کردنه‌وه‌ی ده‌ساتیر نه‌و‌وشانه‌ورده‌ورده‌پتر که‌وتنه‌کایه‌وه‌هر چه‌ند بلاو‌که‌ره‌وه‌ی ده‌ساتیر مه‌لا فه‌یروژ له‌دیباچه‌ی دا نووسیوه‌نی : « ده‌بی بزانی زمانی نه‌سلی نه‌و (صحایف منزله) بپرای بپرای خزمایه‌تی به‌زه‌ندو په‌هله‌وی و فارسی ده‌ریبه‌وه‌نیبه‌به‌لکو له‌گه‌ل ه‌یچ زمانیکی ناسراوی تایه‌فه‌جودا‌کانی نه‌م سه‌رده‌مه‌نیسه‌تی نیبه . » هینده‌ه‌یه‌مه‌لا فه‌یروژ نه‌ی‌گوتوه‌ده‌ساتیر ساخته‌کاری مروفتیکی ته‌قله‌باز بی . له‌هه‌موو جیگه‌دا به‌تام و بو‌ناوی ده‌بات به‌کتیبه‌ی پیروژو روپه‌ره‌ی ئاسمانی داده‌نی تاکو له‌ئیران وه‌هایان زانی که‌وا به‌راستی ده‌ساتیر له‌نووسینه‌کانی ئیرانی کونه‌و‌هاوتای ئافیس‌تایه ، زمانیشی یادگاریکه‌له‌روژگاری تیپه‌ریو . نه‌مه‌یه‌ده‌بینین نووسه‌رانی سه‌رده‌می (ناصرالدین شاه) بو‌نه‌وه‌ی شتیکی نوی‌بخنه‌بازار ده‌ستیان دایه‌تالان کردنی ده‌ساتیر به‌لام ه‌یچ یه‌کیکیان له‌خوی نه‌پرسی ئایا نه‌گه‌رده‌ساتیر راست و دروسته‌بوچی تاکه‌یه‌که‌فهره‌نگی پیش (برهات قاطع) زمانی ده‌ساتیریان یاد نه‌کردووه ؟ بوچی له‌شعیری شاعیرانی پیش خویان یه‌کیک له‌و‌وشانه‌ده‌رنه‌که‌وتووه ؟ بوچی له‌هزاران کتیبه‌ی هونراوه‌و په‌خشان قسه‌یه‌ک له‌باره‌ی (مه‌اباد ، جی افرام ، شای کلیو ، یاسان) نه‌گوتراوه ؟ بوچی ده‌ساتیر خوی به‌ر له‌چاپ کردنی له‌ه‌یچ کوئی‌که‌ناوونیشانیکی نه‌بووه ؟

(محمد تقی خان) به‌ناز ناوی (حکیم) و نووسه‌ری (گنج دانش) ه‌یچ به‌دلی‌دا نه‌هاتووه‌که‌ده‌ساتیر ساخته‌ی بابایه‌کی ته‌قله‌بازو‌نابه‌کار بی ، بویه‌له‌باره‌یه‌وه . ده‌نوسی : « ده‌ساتیر ناوی کتیبه‌ی ئاسمانیه‌که‌بو (مه‌اباد) ی‌یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ریان (مه‌به‌ست ئابادیه‌کانه) هاتوته‌خوارو به‌جو‌ره‌زمانیک نووسراوه‌تی‌که‌بیشتنی مومکین نیبه‌و‌ساسانی پینجه‌م وه‌ری گپراوه‌ته‌سه‌ر پارسی کون‌و‌له (توصیو تجریدو حکمت و طاعت) ده‌دوی و بریتیبه‌له‌چوارده‌روپه‌په (صحیفه) که‌بو‌چوارده‌مه‌زنه‌پیاو نازل بووه‌و‌له‌به‌نده‌ری بو‌مبای چاپ کراوه‌و‌ه‌گپردراوه‌ته‌سه‌ر ئینگلیزی و بو‌ئیرانیان ناردووه‌و‌وشه‌کانیشی له‌گه‌لدایه [واته‌ته‌رجه‌مه‌کراون] . خاوه‌نی (برهان) دیتوویه‌تی وه‌یندیک له‌وشه‌کانی وه‌رگرتووه [ذکر کردوه] نیستا به‌رده‌سته‌و‌بابه‌تی هوش په‌سه‌ندی تیدا زوره‌و‌لای پارسیان

که لیک خوشه ویسته و ریزی لی دهنین « من خوم [بوورد داوود]
 سه د وشه ی ده ساتیرم هه لیزاردو ته ماشای نه و فرهه نگانم
 کرد که له ده ستمدان ، هیچ کامیکم له و وشانه تیدا نه دیتن .
 له مانه : (لغت فرس اسدی) که له سه ده ی پینجه می ک .
 نووسیویه تی . (فرهنگ جهانگیری) که جمال الدین حسین
 به ناوی جهانگیری پاشای هیند له 1017 به نه نجامی که یاندووه .
 (فرهنگ مجمع الفرس سروری) که محمد قاسم کوپی حاجی
 محمد الکاشی سروری له زه مانی شا عه باسی که وره ی صفوی
 کوپی کردوته وه . (فرهنگ رشیدی) که عبدالرشید کوپی
 عبدالغفور الحسینی المدنی التتوی له سالی 1064 له هیند
 نووسیوه تی که له وده مه دا محمد حسین بن خلف التبریزی له
 1062 هه ره له هیند (برهان قاطع) ی نووسیوه .

هه روه ها هیچ یه کییک له و سه د وشه یه م له و شا
 نامه یه دا که woff ریکی خستووه نه دوزیه وه وه له ناو ئافیسناو
 په هله وی و پازه ندیش تووشی تاکیکی نه بووم ، به لام هه مووم له
 (برهان قاطع) دا دوزیه وه و دیتم هه رگیز ناوی ده ساتیریان
 له که لدا ناهینی هه ر چند گومانم نییه له وه دا که نووسه ری
 برهان قاطع هه مووی له ده ساتیر هه لگرتوونه ته وه . نووسه ری
 برهان قاطع ده ره به سی دروستی و نادرستی وشه نه به ووه
 هه رچی په پیدای کردووه خستوونیه ته فرهه نکه که یه وه ،
 نه وه نده هیزه شی نه به ووه وشه کانی تورکی و عه ره بی و هیندی
 له یه کدی جودا بکاته وه وه یا نه ووشانه ی بنج و ره گی فارسییان
 هه یه له وشه ی ساخته بناسیته وه .

نووسه ری ده ساتیر بو وشه سازی چه ندین شیوازی
 به کارهیناوه : بو هه ندیک وشه ی مه عنای تازه ی داناوه : نامیغ
 که به واتای (امیزش - تیکه ل کردن) ه له ده ساتیردا بوته
 (حقیقت - راستی) (امیغی - راسته کی) . (یوزه) تووله ی پاوه
 بوته (تفتیش - پشکنین) ... و هه دیکه ش . بو هه ندی وشه ی
 عه ره بی وشه ی فارسی سازداوه وه ک : (خانه اباد - خانه ی
 ناوه دان) به رانبه ر (بیت المعمور - کعبه) و (هرسویه پادشاهان
 - پاشایانی هه رلایه) له جینی (ملوک الطوائف) و (کنور -
 کونوهر) بو (فاعل - کارا) و (چشمیده - چاوینراو) بو
 (منظور) و (برش دید - برینی دیتن) بو (قطع نظر) ...

یه ک رشته ی وشه کانی له مفهومی عه ره بییه وه هاتوه
 وه ک (رویش - نه وه تی) بو (هویت) و (راست بوش - کافر) و

(افرازستان « هه ورازستان » عالم علوی) و (فسرده شهر -
 علم سفلی) و (نخستین انداز « یه که م نه نداز » بدیهیه)

هه ندیک له وشه کانی له ری پی یک گرتن (قیاس) هوه
 سازداوه . له (خورشید) هوه وشه ی (هورشیدو ماهشید) ی
 دروست کردووه . له زور وشه ی فارسیدا پیتی یه که م وه یا
 دوایی قرتاندووه یا خود پیتیکی به سه ره وه وه یا کو تایی یه وه
 ناوه وشه ی دیکه ی لی هه لب ستوون : (نیواره) که تیروگی
 نان کردنه و (وردنه) شی پی ده لین له ده ساتیردا بوته (نیور ،
 نیوار) به لام به واتای جو . (باستان) بوته (باس) به واتای
 (کونینه) له به رانبه ر (حادث) . وشه ی (چم = واته) پیتیکی
 (ر) ی پیوه نووساوه و (چمر) به واتای ئاشکراو په پیدای . وشه ی
 (همه - هه موو) نیشانه ی نه فی (ا) ی چوته سه ر بوته (اهمه -
 نه همه) به واتای ناته واو .. هه دیکه ش زور . به م شیوازه
 نووسه ری ده ساتیر و پینه کانی خو ی خستوته قالبی وشه و
 ریسته ی ئاسانه وه و به زمانی سه رده می ساسانیانی له
 قه له م داوه . بو هیچ وشه یه ک په کی نه که وتووه . جاره ها بو
 وشه یه کی عه ره بی چه ندیکه داتاشیوه به نمونه : (هه رآینه بود
 ، هه رآینه هستی ، ناچار باش ، ناگزیر باش ، ناچار هست ، گور
 فرتاش) هه مووی به واتای (واجب الوجود) و (شایسته هستی
 ، شایسته بود ، ناو فرتاش) له جینی (ممکن الوجود) .

له ده ساتیردا زور وشه ی هیندیش ده دیتری وه گرو
 وشه کانی فارسی سه روپی و دهستی شکاوه و اتایه کی دیکه یان
 پی دراوه .

[لیره به دواوه بوورد داوود 16 دیر له وشه ی جورا جوری
 ساخته کراوی ده ساتیر ده هینیتیه وه که له فارسی و هیندی و
 عه ره بی و هیچه داتاشراون .. پیویستم نه دیت له چه ند
 نمونه یه ک به ولاره پاگویزم بو ئیره کانه چونکه که س پینان
 ده وله مه ند نابی . م . محمه د]

اخریده	صریح و بی رمز
اوچیز	حقیقت و هاهیت
پارتازی	جزئی
فرا تین	گفت - اسمانی
روزستان	اهل حرفت
نمشته	عقیده
نوله	کلام

نواد زبان
وندسار نقطه وسط دائرة
يمينه معده

گوتمان له برهان قاطع سهدان له ووشانه يادكراون و
ناوى دهساتيريان له گه لدا نه هاتوه . وهك دهشزانين له م
فهره ننگه دا بو هيچ وشه يه ك شايه د نه هينراوته وه ، له بهر نه مه
ناسينه وهى وشه ي ساخته بو نه و كه سانه ي مائه يان نييه زور
زهحمه ته . (رضا قليخان هدايت) له فهره ننگه كه ي خوى
(انجمن ارأى ناصرى) وه كوو خواوهنى برهان قاطع سهدان
وشه ي دهساتيرى يادكردوه به لام هه رچه ند له ناست هينديك
وشه دا دهلى له دهساتير وه يا له برهان قاطعه وه وهرگيراون ، له
زور وشه دا نه ناوى دهساتير نه هى برهان قاطع ناهينى .
نه لبه ت بو هيچ يه كيك له و وشه ساختانه ش شايه ديكي نييه .
رضا قليخان به رانبر وشه ي (فرسنداج) ده نووسى : « به
هه رچى پيره وى كه رى پيغه مبه ران هه يه ده گورى . له
فهره ننگى دهساتير وه ها نووسراوه . زور وشه ي كه له
جهان گيرى و سرورى ورشيدى و برهان په يدانين له فهره ننگى
دهساتير ناوه كوئه كانى پارسيان به دهست كه وتووه و
نووسراوه .. » كاتيكي رضا قليخان فهره ننگى خوى ده نووسى
دهساتير به يارمه تى مه لافه يروز بلاو بو بووه . رضا قليخانيش
وه كوو سهدان له نووسره هاوچه ركه كانى خوى دهساتيرى به
نامه ي دينى نيرانى كون ده ناسى و له زمينه ي يادكردنى
ورينه كانى دهساتير پتر له برهان كه مبرى هيممه تى به ستبووو
له هه ندى جيگه دا هه لى برهاني راست كردو ته وه وه ره له سر
چاوه ي دهساتيرى ناسمانيه وه نرخ و واتاى نه وانه ي
چه سپ كردوه . زور جيبى داخه كه برهان قاطع و انجمن ارا له
نيران سه رنج راكيش بوون به لام فهره ننگى جهانگيرى و مجمع
الفرس سرورى كه باشترين فهره ننگن به لاوه نراون .
نه م گوتاره جيبى ره خنه گرتن له برهان قاطعى تيدا ناپيته وه ، جگه
له دهساتيروشه نادرسته كانى برهانيش پترن له وه ي ليړه دا
بگونجين .

بى گومان برهان له مه يدانى په وادان به وشه ي
دهساتير له پيشه وه ديت ، به لام هويه كى كه نه زمانه ووشانه ي
به راده ي قبول كه ياند مه لافه يروزه چونكه پيدا هه لگوتنى نه وه
دهساتير وه هاى كرد كه سانكي له زمانه كوئه كانى نيران ناگادار

نه بوون متمانه بكن كه نه م نامه يه يادگار يكن گرانمايه ي
روزگارى تپه ريوو ميراتيكي پيروى پيشينانه .

وهك دهزانين چه ند كه س له دوسته زاناکانم خه ريكي
گردكردنه وهى فهره ننگى فارسين . ترويه ده كرى له هه ر كوييه ك
تووشى وشه ي دهساتيرى بوون به پيى بنووسن كه هى
دهساتيرن و ساخته ن چونكه نه گه ر نه مه نه ككن له دوا پروژادا
نه ووشانه يه خه گيرى خه لق ده بن . فوللرس vullers له فهره ننگى
فارسي و لاتينى خوى دا كه له چه ند ين فهره ننگه وه پيكي هيناوه له
هه موو شوينيك كه وشه يه كى دهساتيرى نيشان دابى
نووسيوه تى هى برهان قاطع و راگويستيه له دهساتير
به جوريك كه پروژه لات ناسانى نه وروپا له و گه زهنده دوورن .
له نه نجامدا ده بى به سه رقه سه كانمه وه بنيم :

وشه كانى دهساتير كه دزه ي بو ناو فارسي كردوه زوربان
له ته فسيري نامه ي ناسمانى سه ر به (فرجيشور) ساسانى
پينجه مه ، نه و پيغه مبه ره ي كه خودا پيى ده فهرموى : « ودم
تباليس ارجم فرجيشوريك هورانگ زاهد ، واته « وه له توخمى
تو هه ميشه پيغه ريك ده مينى » . نامه ي ناسمانى ساسانى
پينجه م به (پرتوستان - پرتوستان) ناوده برى .

با نه وهش بليم كه زمانى مه تنى دهساتير برىتپيه له :
يه كه م : يه ك مست له وشه ي وه ركه راوى فارسي و
عه ره بى و هيندى وهك : چمين = چونين (وه ها) . نام = فام
(پاشگره وهك زردفام) زمير = زمين . چار = چهار (چوار) .
پندم = پنجم . سنجم = ششم . سفدم = هفتم . دشمير =
دشمن [سى ديپرى ديكه ش له وجوره وشانه . م . محمه د]
دوهم : له ووشانه ي كه به هيچ په مل وئوستورلابيك
نازاندرى چين و له كويوه هاتوون وهك : چاگفرى = بيدارى
(به خه به رى) . پليز = نخست (يه كه م) . فرداب = پرتو
(تيشك) . جمساش = نور (پروناكى) . كاپ = سايه .
هيراتاسيام = نيرانبيان . نوراخ = يونان . كليار = اندوه
(غم) . شليده = فرزانه (زانا ، زيرهك ، پاك نژاد ...) .
نمونه يه ك له كار (فعل) : هوزاميدن = په نابردن .
شالندن = زانين . آدن = بوون . كمدن = كردن . انتامانيدن
= انجامانيدن (نه نجام يى دان) . زاهدن = مان . وختن =
گوتن و هى ديكه ش ..

جگه له وهى كه نه م چاواكانه به پيى چاوكى فارسي به دالو

نون [وختن = گفتن به تی و نونه] دروست بوون ، له گه ردانیشدا وه کوو کاری فارسین . لییره شدا دیاره که نووسه ری ده ساتیر بینیکی له زمانه کوونه کان وهرنه گرتووه نه وهنده هوشه شی نه بووه بوئم زمانه ساخته یه ریزمانیکی ساخته ش دابنی . ده کوو ده زانین چاوگ له زمانی ئافیس تاو فورسی هه خامه نشی و له سانسکریتدا که به خوشکی زمانه کوونه کانی ئیران ده ناسری وه نه بوو وه ک چاوگی په هله وی هر به (تن) و وه ک چاوگی فارسی هر به (تن ، دن) کوتای بیت به لکوو وه ک کوونه زمانه کانی هیندی - نه وروپایی و وه ک نیستاکی زمانی ئینگیزی ده شیا به هر حرفیک (دهنگیک) کوتای بیت .

ههروه ها له زمانی کوونی ئافیس تاو فارسی و نسکریت کار (فعل) وه کاری فارسی [نوی] گه ردان نه ده کران .

ننجا فارسی نوی نه گه ریشی به مه تنی ده ساتیریشه وه نه به سترابیته وه که گویا بهر له هه زاران ملیون سال به سر (فرجیشوران) دا دابه زیوه ، به لکوو به ته فسیره که یه وه به سترابیته وه که گویا له زهمانی (خسرو پرویز) به نه جام که بیشتروه ، خو ئیمه له باره ی زه مان و زمانی نه و ده ورانه [بایی لیک کردنه وه ی راستی و درو] به له دیمان هه یه .

لیره دا ده بی نه وه ش بلین که زمانی ده ساتیر خه تی تاییه تیشی نییه و به نه لفبیتکه ی فارسی نیستاکی نووسراوه ، نه مه ش عاجباتیه کی کتیبه که یه .

نووسه ری ده ساتیر بی هیچ ده ستورو قانون وشه په ک که وه کانی په هله وی هه لیزاردوه ته فسیری پی نووسیوه . له ناواخنی دیاره ده ساتیر له هیند نووسراوه و نووسه ریشی رهنگه به نه سلی زه رده شتی بووبی به لام له ئابینی دیرین روی هه لگیراوه ته وه به زه رده شت خو ی ده لی : « جم ده ساتیر کانی له ونی = جزده ساتیر کاری نکنی . جگه له ده ساتیر کاریک نه که ی . » نه مه یه ده ساتیر ، کتیبیکی بهر له 120 سال له نامه کانی دینی ئیران حیساب کراوه و زمانیشی به فارسی پیشکه وتوو وهرگیراوه نه ماما راستیه که ی سووکی کردنیکه به ئیران و زمانی فارسی .

به مه دا گوتاره که ته واو ده بی . له ژیریه وه ده نوی :
 « ته ماشای رووپه ره 329 ی نه م کتیبه ش بکن ،
 له و رووپه ره یه دا سه ره ناوی (ملحقات - پاشکوکان)

چهند کورته نووسین و تی بینی به دوا خو ی دا ده هینی . یه که م جار له شه ش رووپه ره دا به باسی ده ساتیردا دیته وه . به دریزی باسی نه و به لگانه ده کات که دانه ری ده ساتیر ده بی نه و (ادزکیوان) ه بی که پیشتر ناوی هات و له (دبستان المذاهب) ناوی نه و موعجزاتی و ناووناکاری پی ره وه کانی به زوری هاتوه که نه مه ش هر به لگه یه بوئه وه ی که نووسه ری (دبستان المذاهب) یش یه کیکه له و گرووپه ی به دوا نازهر که یوان که و توون و بو ده ساتیر خه بتاون . بوور داوود له و پاشکوویه دا هه له یه کی خو ی راست ده کاته وه که له گوتاری ده ساتیردا بوئه وه چوو بوو که دانه ری (دبستان المذاهب) محسن فانی بیت . ده لی : « له رووپه ره 28 ، له گوتاری (ده ساتیر) نووسه ری (دبستان المذاهب) م محسن فانی داناوه ، نه مه ش هه له یه که که له پیاویکی ئینگلیز (sir w. jones) هوه به خه لقی گه بیشت و ده میکیشه راست کراوه ته وه به لام من به درهنگه وه زانیم . له دبستان المذاهب ناویکی محسن فانی هاتوه له زاری نه وه وه باسینکی یه ک له شاگردانی ادزکیوان گپراوه ته وه ئیتر به هه له له وه وه محسن فانی به نووسه ری دبستان زانراوه . دانه ری دبستان نه ناسران به لام له ناوه روکی را دیاره کمیک پیش سالی 1027 ک . له هیند هاتوته دنیا . به گه نجی چوته (اکبر اباد - اگره - agra) و له کشمیر و لاهوری رابواردوه و سه فه ری بو ئیران کردوه و چوته مشهد و .. و .. له نیوان سالانی 1064 و 1067 دبستان المذاهبی نووسیوه له سالی 1081 له پازده مین سالی حاکمایه تی اورنگ زیب مردوه . وه ک خو ی ده لی : (خرادو فرشیدورد و بهمن و خرمند) ی له patna و (موبد هوشیار دوم ، سروش ، خودا جوی) له کشمیر دیتوه . نه و کتیبانه ی که نووسه ری دبستان ناویان ده بات و نه و مه به ستانه ی لیانه وه نه قل ده کات هه مووی له نووسینه کانی ادزکیوان و شاگرد ه کانی نه ون وه کتیبه کانی : آمیغستان ، ده ساتیر ، اخترستان ، جشن سده ، سرودمستان ، جام کیخسرو ، شارستان چهارچمن ، زردست افشار ، نوش دارو ، سکنگین ، بزماگه ارژنگ مانی و هی تریش . چوار دانه له و نامانه که (ده ساتیر و جام کیخسرو و شارستانی چهارچمن و زردست افشار) ن هه ن له هیند چاپ کراون . ناوی نووسه ری دبستان له له یاداشتیک به (موبد شاه ، یاخود ، ملا موبد) هاتوه [له پراویزدا ده لی سهیری ئینسیکلوپیدی ئیسلام TOMI بکه] .. هتد .. هتد ..